

дужан да подноси извештаје једном органу ван њега. Тако се почетком XIX века појавила једна оригинална институција за одбрану човекових права – омбудсман, која је све до данас остала узор и модел институционалне заштите људских права и слобода, на коју су се угледале (и прихватиле је) све модерне и демократске земље света.

Омбудсман је рођен и први пут уведен у Шведској 1809. год. под именом Justitieombudsman, односно парламентарни адвокат или комесар који надгледа легалитет у раду јавних службеника и судија. Он је моделиран према једној, исто тако шведској, институцији каква је била канцеларија канцелара Правосуђа (Justitiekansler), основана још 1713. год. од краља, са задатком да контролише вршење дужности јавних службеника. Шведски омбудсман је последица процеса демократизације земље (почетком XIX века) који је водио успостављању равнотеже између Краља и Парламента а том циљу је требало да послуже и широка овлашћења ове институције да надгледа и обуздава активности администрације које су биле уперене на кршење права грађана. Шведски пример су следили и друге државе које, пре или касније добијају своје омбудсмане, тако да њих срећемо у Европи али и у САД, Новом Зеланду, Аустралији, у двадесетак држава Африке и Латинске Америке и десетак држава Азије. У свим државама (и континентима) које га познају то је једно независно тело или непристрасни функционер законодавног тела који треба да штити права грађана, али и да делује у интересу друштва, односно државе тако што ће да се стара да органи управе поступају у складу са законом или што ће да контролише судске акте и рад судија. С обзиром да је омбудсман парламентарни повереник, логично је да га парламент бира, мада пракса од земље до земље у том погледу није иста. Поред земаља у којима га бира парламент (и где је у правом смислу његово независно тело), постоје и земље (Грчка или Француска) где је омбудсман административно тело које декретом поставља Министарски савет или га именује Краљ као у Великој Британији. Као независан и непристрасан орган парламента, омбудсман пре свега врши надзор над радом органа управе, што се односи и на централне (министарства) органе и оне локалне, односно подручне (организационе делове) као и сва лица и установе које врше јавна овлашћења. Овај надзор управе не укључује контролу Владе, Парламента или локалне самоуправе, тако да омбудсман не може да испитује жалбе које се односе на политику владе или, рецимо, на садржину закона. У оквиру надзора који спроводи над управом, омбудсман може и кривично